

ANTON SLOTBOOM

DINGEN

DIE JE WETEN

MOET

OVER

SPARTA

UITGEVERIJ BRANDT

‘Laat het daveren langs de straten
Fuift tot morgen aan den dag
Drinkt nu schuimende champagne
Heisch de fiere Sparta-vlag!
Laat de Rotterdammers weten
Die nog niet aan voetbal doen
Wat voor feest of Sparta vierde
Leve Sparta, Kampioen!’

(J.H. Speenhoff, 1909)

Deze uitgave kwam tot stand in samenwerking met
Sparta Rotterdam

Eerste druk, oktober 2023

Copyright © 2023 tekst Anton Slotboom

Omslag: Buro Blikgoed

Auteursfoto: Carla Vos

Typografie: Zeno

NUR 480

ISBN 978-94-93319-12-7

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door
middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze
ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de
uitgever.

INHOUD

6

VOORWOORD 13

DE OERTIJD 15

- 1 Het jaar is... 1888 15
- 2 Of was het 1886? 16
- 3 Wij komen uit Rotterdam 18
- 4 De allereerste: Sparta verslaat Kralingen, 1889 19
- 5 Geen cricket, maar voetbal 20
- 6 Het affiche uit Parijs 21
- 7 Is Sparta de oudste? 22
- 8 Is Sparta deftig? 24
- 9 Meezingen verplicht: De Sparta Marsch 27
- 10 Onze goaltune 29

HET TENUE 31

- 11 En dan... rood-witte strepen! 31
- 12 Sparta gelooft in sprookjes: De Efteling 32

DE STADIONS 35

- 13 Achter den heuvel en de Binnenweg 35
- 14 Topclub in de maak: het Schuttersveld 37

- 15 Gouden jaren op de Prinsenlaan 39
- 16 Nog nooit vertoond: Het Kasteel 41
- 17 Dan maar fuseren: Spartex 45
- 18 Met de tijd mee: Het nieuwe Kasteel 46
- 19 Baas in eigen huis 48

SPELSTIJL 50

- 20 Schop poten, armen, ribben tot appelmoes 50
- 21 Hoe Engels is Sparta? 51
- 22 Het succes van de jeugdopleiding 53
- 23 Spartanen in Oranje 55

CITROEN, CITROEN, SPARTA KAMPIOEN 58

- 24 1909, eindelijk geen tweede meer 58
- 25 1911, de witte broek van Bok 60
- 26 1912, met dank aan een redder in nood 61
- 27 1913, de grootste, de beste, de bekendste 63
- 28 1915, titel in oorlogsjaren 64
- 29 1959, nog één keer de allerbeste 66
- 30 2016, eindelijk de wederopstanding 69

EEN DING IS ZEKER: SPARTA WINT DE BEKER 73

- 31 1958, al was de halve finale de finale 73
- 32 1962, winnaar in verlenging 75
- 33 1966, toch geen champagne voor ADO 76
- 34 Toch niet: 1971, Cruijff is te sterk 79
- 35 Toch niet: 1996, PSV maatje te groot 81

7

DE COOLSINGEL 84

- 36 Voor altijd de eerste 84
- 37 Naar Haarlem, 1921 85
- 38 1922: na een jaar weer terug 89
- 39 Spartanen, het eerste legioen 91

WIJ ZIJN SPARTA 94

- 40 De roemruchte voorzitters 94
- 41 Niet aanraken: de voorzittersstoel! 98
- 8 42 Spartanen verenigd: De Sparta Supporter 99
- 43 Is het Koningshuis voor Sparta? 100
- 43 Sparta Piet, het is weer zondag 101
- 45 De moedervereniging: RV & AV Sparta 103
- 46 De Sparta-vrouwen 104
- 47 Om anderen te helpen: De Betrokken Spartaan 105
- 48 De Sparta-taxi als hart onder de riem 106
- 49 Jules Deelder, nachtburgemeester 108
- 50 Zij stal de show: Jayne Mansfield 112
- 51 Wees welkom in De Schicht 117
- 52 Het Rood-Witte Mannen Diner, nu met vrouwen 118
- 53 Tradities op Het Kasteel 119
- 54 Sparta, herenclub! 121
- 55 De meeuw 123

HET TIJDPERK STEIJN 125

- 56 2022: ten dode opgeschreven 125
- 57 Een wonderploeg op echt gras 128
- 58 Het feest is compleet 129
- 59 Winnen op Woudestein 130

- 60 De snelste goal ooit 132
- 61 Bloedstollend: de play-offs 133

ROTTERDAM VOETBALSTAD 138

- 62 Geen Noord, Geen Oost, Geen Zuid maar West 138
- 63 In The Winning Mood 141

KEEPERSCLUB 143

- 64 Het Kasteel is van de keepers 143

KASTEELHEREN 148

- 65 Zij zijn de recordhouders 148
- 66 Wie zijn de topscorers? 149
- 67 Meer dan een club 150
- 68 Culthelden op Spangen 151
- 69 Hij was de allergrootste: Bok de Korver 153
- 70 De vier musketiers 156
- 71 Tonny van Ede, hij was groots 159
- 72 Rinus Terlouw, de rots 161
- 73 Tinus Bosselaar, heimwee naar Sparta 162
- 74 Pietje de Vries, voor eeuwig fit 164
- 75 Nol Heijerman, de George Best van Sparta 166
- 76 De drie K's: Kristensen, Kreuz, Klijnjan 167
- 77 Onklopbare duo's: De Koning & Verhoeven, Eijkenbroek & Ter Horst 170
- 78 Adri van Tiggelen, de spijker 173
- 79 Louis van Gaal, hij wilde blijven 174
- 80 De broers de Nooijer, boegbeelden van de club 176

- 81 Arjan van der Laan, gentleman in Sparta-
dienst 179
- 82 Het regent doelpunten: Koevermans,
Mustapha & Van den Bergh 181
- 83 Denzel Dumfries, Kasteelheer in de
Champions League 183
- 84 Sven Mijmans, de ideale Spartaan? 184

KASTEELTRAINERS 186

- 10 85 De Britse connectie: Walders en Hall 186
- 86 Denis Neville, wondertrainer 187
- 87 Barry Hughes, met blikvanger Europa in 189
- 88 Frank Rijkaard en de pijn van een mislukt
jaar 190
- 89 Henk ten Cate, boven verwachting 192
- 90 Alex Pastoor wees Sparta de weg 194
- 91 Henk Fraser nam het voortouw 196
- 92 Maurice Steijn, ‘overachiever’ 198
- 93 Zij bakten er (helaas) minder van 199

SPARTA IN EUROPA 201

- 94 Rangers – Sparta en het wonder van Glasgow
(1960) 201
- 95 Sensatie tegen Bayern: Nol krijgt de Duitsers
klein (1970) 206
- 96 Spartak Moskou – Sparta, de penalty van Louis
(1983) 207
- 97 Winnen in de oertijd: Léopold – Sparta
(1907) 209
- 98 Het wonder van Hamburg: HSV – Sparta
(1985) 210

IN DE NACOMPETITIE 212

- 99 Helmond Sport – Sparta, de teen van Riga
(2005) 212
- 100 Roda JC – Sparta, slotfase als nachtmerrie
(2013) 215
- 101 De Graafschap – Sparta, Adil beslist (2019) 216

Nawoord 219

Dankwoord 221

Over de auteur 223

Bronnen 224

VOORWOORD

★ WAT SPARTANEN HEBBEN BEREIKT

Niet de grootste. Niet de rijkste. Wat dan wel? In het voorjaar van 2023 werd de populariteit van alle betaaldvoetbalclubs van Nederland onderzocht. De top-drie was natuurlijk niet verrassend. Ajax, Feyenoord en PSV verdelen de aandacht. Dat doen ze al jaren. Dat zijn de grootste clubs van Nederland. Maar welke club stond keurig op nummer 5? Sparta! Officieel: Sparta Rotterdam.

De op vier na populairste voetbalclub van Nederland dus, volgens de onderzoekers. En dat is bijzonder. Want onder Sparta bleken in die ranglijst clubs als SC Heerenveen en zelfs AZ te staan (op plek 4 stond FC Utrecht). De wijze les: een voetbalclub hoeft helemaal niet de grootste te zijn, of de rijkste, om toch populair te zijn.

In mei 2023 gingen maar liefst twaalfhonderd Spartanen naar de halve finale in de play-offs voor een plek in de Conference League in en tegen Utrecht. Het mooie: in 1921 gebeurde zoiets ook al keer. Toen gingen duizend fans in een gigantische karavaan

bussen, vrachtwagens en motorfietsen naar een uitwedstrijd in Haarlem. Zelfs de fanfare ging mee. Het was de eerste grote, georganiseerde supportersreis in Nederland.

De geschiedenis van Sparta zit vol met dit soort mooie momenten. Sparta is een van de oerclubs van het Nederlandse voetbal. Sparta was de eerste die reclame voor wedstrijden maakte. De eerste die om de Europacup 1 speelde. De eerste die entree hief. De eerste met een eigen stadion.

Er is geen enkel voetbalstadion in Nederland waarin je zó dicht in de buurt komt van het voetbalverleden als bij Sparta. Je gaat naar een Kasteel. Je hoort de Sparta Marsch. Je ziet Sparta Piet. Sparta is springlevend, maar de connectie met vroeger is dat ook.

Deze reeks boeken bestaat uit delen over Ajax, Feyenoord en Oranje. Sparta is de vierde. Wij, Spartanen mogen daar trots op zijn. Dat is toch geweldig. We zijn niet de grootste, niet de beste. Wel de mooiste.

Anton Slotboom

DE OERTIJD

1 ★ HET JAAR IS... 1888

Als je aan de oprichters van een deftige club van het formaat Sparta denkt, dan denk je aan wijze heren op leeftijd. Toch? Het tegendeel is waar. Schooljongens zijn het nog maar, de acht Rotterdammers die de cricketclub Sparta oprichten in 1888. Slimme en ondernemende schooljongens van dertien, veertien en vijftien jaar oud. Ze zijn afkomstig van twee scholen: drie van hen zitten op het Erasmiaansch Gymnasium op de Coolvest. De vijf anderen op de Hogere Burgerschool op het Van Alkemadeplein in Rotterdam.

In de tuin van een van hen richten zij op 1 april 1888 een vereniging op. Over de naam twijfelen de jongens geen moment: Sparta! Schooljongens van de HBS kregen in die jaren onderwijs over de tijd van de oude Grieken. Hun meesters vertellen er volop over. Sparta was een stadstaat in het oude Griekenland. De bevolking van Sparta was pakweg vierhonderd jaar voor Christus vechtlustig en héél sterk.

Deze Spartanen durfden het zelfs op te nemen tegen het rijke en grote Athene. De Griekse verhalen maken indruk op leerlingen. Vandaar: Sparta!

2 ★ OF WAS HET 1886?

16

Sparta is dus van 1 april 1888. Of toch niet? Twee jaar eerder is er namelijk ook al een poging om een club op te richten. Op 10 april 1886 wordt ook een vereniging met de naam Sparta opgericht. Maar die club spat door ruzie uiteen. Het Sparta van 1886 wordt nog in hetzelfde jaar opgeheven, omdat het merendeel van de Spartanen zich wil ontdoen van een paar 'lastige' leden. Daarom gaat Sparta uit van het oprichtingsjaar 1888. Want dan richten de acht jongens het Sparta op dat nu nog bestaat.

Dit zijn de namen van de acht Spartanen die dat doen: Augustus Theodorus La Verge, Cornelis Wilhelmus van den Ende, Hendrik Frederik Bartholomeus Cokart, Boudewijn Visser, Jacobus Harteveld Hoos, Hendrik Anton Claus, H.C. Dupont en Jan Frederik de Vogel.

Deze oprichters worden al snel omringd door andere Rotterdamse jongens die ook lid willen worden. En al deze jongens hebben iets gemeen. Het zijn stuk voor stuk slimme, jonge Rotterdammers die uit een welvarende klasse komen. Deze Spartanen

hebben sterke ouders die handel drijven. De meesten in producten als hout, graan, koffie en tabak. De Spartaanse families hebben geld. Ze horen weliswaar niet bij de Rotterdamse elite van pakweg notarissen en advocaten, maar het zijn wél zakelijk welvarende families met aanzien.

Spartaan La Verge wordt later bijvoorbeeld mede-eigenaar van een van de grootste tabaksfirma's van de stad. Spartaan Van den Ende groeit uit tot een gevierd graanhandelaar. Spartaan De Vogel wordt eigenaar van een Amsterdamse importfirma.

17

Om je goed in te beelden hoe oud Sparta is, kun je aan dé grote Rotterdamse rivaal van Sparta denken, Feyenoord. Sparta wordt namelijk in 1909 voor het eerst kampioen van Nederland. Op dat moment bestaat Feyenoord nog maar net een jaar! En Feyenoord heet dan nog anders ook. In tegenstelling tot Sparta wordt Feyenoord wel opgericht door jongens uit de arbeidersklasse. Dat verklaart waarom Feyenoord niet zo oud is. Want in 1888 is sporten nog helemaal niet zo vanzelfsprekend. Alleen de wat rijkere kunnen zich dat veroorloven. De rest kijkt wel uit om ook in de schaarse vrije tijd te luisteren naar een leraar of baas.

Sport wordt rond 1888 dus vooral beoefend door mensen uit de hogere sociale klassen. In die jaren biedt het hart van Rotterdam niet veel ruimte om te sporten. De Spartanen moeten daarom de stad

door om plekken te vinden waar zij kunnen sporten. Ze komen eerst terecht op het Grote Kerkplein, op het plein bij Station Delftsche Poort en langs de rivier de Rotte. Even later vinden ze ook een plekje in Rotterdam-Zuid, aan de overkant van de Nieuwe Maas. In sommige geschiedenisboeken zul je lezen dat Sparta ‘op Zuid’ is begonnen, maar dat is dus niet zo.

18 Het is logischer om te zeggen: Sparta komt uit het echte oude Rotterdam. Dat blijkt ook uit de archieven. Sparta is de club van de oude stadsdriehoek. De vorm van het oude centrum van Rotterdam is al sinds de Middeleeuwen namelijk een driehoek. Daar is het waar de oprichters wonen en naar school gaan, en waar ze beginnen te sporten.

Denk daar maar eens aan, als je hoort zingen: Sparta is de club van Rotterdam!

3★ WIJ KOMEN UIT ROTTERDAM

Het Sparta van 1888 komt dus uit het oude Rotterdam. Het huis van de oprichter, de zoon van de familie Hartevelt Hoos, staat op het Oostvestplein 11. Dat plein is nu verdwenen, maar je kunt de plek nog wél opzoeken. Het Oostvestplein ligt namelijk ongeveer op de kruising van de huidige Goudse singel en de Goudsewagenstraat. Vlakbij het Oost-

plein. Toen Sparta in 1963 het vijfenzeventigjarig bestaan vierde, werd op dit plein de Sparta-vlag gehesen.

De Spartanen bleven cricketers tot de vader van twee van de leden, de graanhandelaar Leendert van den Ende, een voetbal mee naar huis nam. Dat gebeurde in juli 1888. Hij was op zakenreis naar Noord-Engeland en Schotland geweest. Voetbal was op dat moment nog een sport in de kinderschoenen en Sparta een club in opbouw.

De jonge Spartanen deden aan sport, maar ze speelden net zo graag ook muziek en gaven toneelvoordrachten. Het voetbal van 1888 is nog vooral heel koddig. Teminste, daar lijkt het op als je dit leest in een van de eerste wedstrijdverslagen: ‘Over de rug van Cokart gleed die tegenspeler in de sloot langs het veld.’

4★ DE ALLEREERSTE: SPARTA VERSLAAT KRALINGEN, 1889

Het allereerste verslag van een voetbalwedstrijd van Sparta verschijnt in 1889 in *Het Sportblad*. Dat is een tijdschrift van de ‘Nederlandse Athletiek en Voetbal Bond’ dat wekelijks verschijnt. De tegenstander in die wedstrijd is Kralingen.

Rond 1889 spelen Nederlandse voetbalclubs nog geen competitie. Ze spelen tegen elkaar op uitnodiging: dit keer heeft Sparta Kralingen uitgenodigd. 'Al spoedig bleek dat Sparta veel beter geoefend was dan Kralingen want eenige minuten later was de bal reeds voor de goal van Kralingen.'

Voor rust staat het al 3-0. Na de pauze scoort Sparta nóg drie keer. De allereerste Spartaanse wedstrijd die in de krant beschreven wordt is een klinkende zege. 'Sparta verdient waarlijk allen lof voor haar behaald succes.'

De namen van de spelers die dag herken je wellicht. Er zitten natuurlijk aardig wat oprichters tussen. Dit zijn de gevierde mannen die dag: Dupont, Jan en Gerrit Stok, Cokart, Klausz, Kampschruier (verkeerd geschreven door de krant, het is Kampschreur), Limburg, v.d. Ende. En de voetbalvereniging Kralingen? 'Zij zullen zich zeker eerst goed moeten oefenen, voordat zij weder een uitdaging voor een match aannemen.'

5 ★ GEEN CRICKET, MAAR VOETBAL

Met cricket is het nog voor de eeuwwisseling van 1800 naar 1900 nagenoeg gedaan. Sparta wijzigt de naam. Die is eerst 'de Rotterdamse Cricketclub Sparta', daarna de 'Rotterdamse Cricket- en Football Club Sparta'. Dat wordt al snel de RV & AV. Waarbij de A staat voor atletiek.

Voetbal en atletiek dus, want de Spartanen zijn ook fanatiek aan de atletiek geslagen.

De RV & AV Sparta bestaat, alhoewel zelfstandig geworden in 1976, nog steeds. Zonder atletiek, maar met amateurvoetbal. De RV & AV Sparta kun je tegenwoordig zien als de moedervereniging van de betaald voetbalorganisatie BVO Sparta Rotterdam.

Het zijn gescheiden werelden, maar toch ook niet. Want de amateurs spelen op hetzelfde complex als waar profs trainen. Dat trainingscomplex ligt in de Rotterdamse wijk Nieuw-Terbregge, op pakweg negen kilometer afstand van Het Kasteel.

6 ★ HET AFFICHE UIT PARIJS

Als je in de geschiedenis van Sparta duikt, kom je al snel de naam van Cees van Hasselt tegen. De stempel die deze Rotterdammer drukt op het begin van het voetbal, is enorm. Deze Spartaan is zelfs initiatiefnemer en de eerste bondscoach van het Nederlands Elftal! Cees is bovendien de broer van Wim, die voor Sparta in 1906 een affiche ontwerpt. Wim is een gevierd kunstenaar die in 1903 naar Parijs is verhuisd.

Wim van Hasselt schildert vermoedelijk in Parijs een voetballer in actie. Een dappere speler, zo te zien, voor niemand bang en technisch vaardig. Het plaatje valt dan ook direct in de smaak. In de jaren

zeventig en tachtig hangt deze Spartaan op wedstrijdaffiches op wel 400 plekken in de stad!

Tegenwoordig is dit plaatje zelfs het officiële logo geworden van de betaaldvoetbaltak van Sparta. Spartanen mogen er best een beetje trots op zijn dat hun affiche is gemaakt door een kunstenaar die in Parijs werd toegelaten tot de Académie des Beaux-Arts in Parijs. Van Hasselt wordt nog altijd in één adem genoemd met Kees van Dongen, die andere Rotterdamse schilder die naar Frankrijk vertrok en daar naam maakte.

Wim van Hasselt overleed in 1963 in Nogent-sur-Marne, een dorp in Frankrijk. Waar het allereerste officiële affiche is gebleven weet niemand meer.

7 ★ IS SPARTA DE OUDSTE?

In het betaald voetbal van nu is Sparta de oudste van allemaal. Maar is Sparta de oudste vereniging? Sparta is in ieder geval niet de eerste cricketvereniging van Nederland. Dat blijkt uit de archieven van de N.V.B., de latere K.N.V.B. Dat is de Nederlandse voetbalbond. Er zijn verenigingen die nóg eerder worden opgericht. U.D. in 1875. Hercules in 1882. Al deze verenigingen doen eerst aan cricket. Lang niet alle verenigingen houden er een fatsoenlijke administratie op na. Dat maakt het moeilijk te herleiden

wie nu precies als eerste voetbalclub van Nederland te boek staat. Er zijn talloze clubjes die weer verdwijnen. Wat we zeker weten is dit: in het betaald voetbal is Sparta de oudste. Ouder dan Vitesse, Ajax, Feyenoord, FC Groningen, FC Utrecht, PSV en al die anderen.

Twee jaar na de oprichting, in 1890, beginnen de Spartanen wedstrijden te spelen in de bondscompetitie. Deze voetbalcompetitie is gek genoeg een afvalrace. Tegenwoordig duren competitie seizoenen 34 wedstrijden, maar in 1890 kan het in een vloek en een zucht opeens voorbij zijn. Dat gebeurt dan ook. Sparta moet het in 1890 opnemen tegen Victoria, een stadsgenoot. Sparta staat op 24 november 1890 met 1-0 achter als de wedstrijd vanwege slecht weer wordt gestaakt. Op 1 maart 1891 (dan pas!) wordt de wedstrijd hervat. Sparta verliest met 2-0. De competitie van 1890, de eerste waar Sparta aan meedoet, is meteen voorbij.

Een jaar later loot Sparta vrij in de eerste ronde. Daarna loot het Quick in Amsterdam. Sparta verliest in de hoofdstad met 2-1. Weer zit de competitie er na één potje op!

Gelukkig voor Sparta wordt in 1892 het competitie-model gelanceerd. Nu mag Sparta opeens elf wedstrijden spelen. Sparta speelt in de Tweede Klasse en wordt meteen kampioen. Hoe? Door van Quick in Amersfoort met 17-0 te winnen. En met 8-0 van Haarlem. Met 6-0 van Hercules. Sparta groeit door